

— Бизим директор дейәсән тәнгиддән өзү үчүн нәтичә чыхармышдыр.
— Әлбәттә чыхармышдыр, кәрмүрсән ону тәнгид әдәнләри бир-бир вәзифәдән чыхарыр.

К И Р П И

Мәһкәмә сәдри һөкүмү охуб гуртарандан сонра ичласы бағлы э'лан этди. Салонда пыча-пыч башланды, һамы гәрардан разы иди. Өз эвиндә гумархана ачыб, узун мүддәт фырылдагычылыг илә гумар ойнаялардан Борис Сәркисов, Ягуб һүсейнов, Серкей Даниелян, Михаил Черткин, Николай Пүзбашнев, Александр Ағачанов, Борис Искоз һәрәси пайына дүшән гәдәр һәбс чәзасы алды. Мәһкәмә ичласындан чыханларын бир дәстәси исә кәнарда даяныб бәрк мүбәһисә эдирди.

— Мән һүгүг әмләрини беш бармағым кими билирәм, өзүм дәфәләрлә мәһкәмәләрдә чыхыш әдиб мүгассирләри мүдафиә этмишәм,— дейә Вәкил Зейнал Давудов янындакылара үрәк-дирәк верди.— Мәһкәмә дилиндә бизә «зәрәрдидә» дейирләр, чинайәт мәчәлләсиндә «зәрәрдидәләр» маддә йохдур.

Бакы ашханалар трестини база-мәтбәх мүдири Әйюб Исмайылов вәкилин сөзү илә разылашмайыб деди:

— Бизим яхамыздан хошлуғла әл чәкмәйәчәкләр. Йәгин соруша-чағлар ки, йолдаш «зәрәрдидәләр» удуздуғунуз пуллары һарадан алыр-дыныз?

— Сәнин нә вечина,— дейә Рубен Аванесов сөһбәтә гарышды.— Сән чамаатдан оғурладығын пуллары удузурдун, әлинин алтында «база-мәтбәх» кими базан варды. Гой мән дәрәд чәким ки, грам-грам чахыр сатыб, гырх мин манат газанмышдым, пулуму да уддулар, һәлә десән вар-йохуму да. Сонра билдим ки, ашығлары сүртүкмүш. һәр дәфә атанда алчы дурурду.

Нурмәмәд адлы бириси бойнуну ирәли узадыб деди:

— Рәһмәтлийн оғлу, сәни енә ашығларла удублар, мәнни о күрән Миша алдадыб гумархана апаранда биринчи күнү беш мин манат, уд-дум. Ағзымда дады галды. Ширикдим, сонра мәнә элә «карт басдылар» ки, бир кечәдә мүфлис олуб, арвад-ушағымын да пал-палтарыны гу-мара гойдум. Диш һәкимләри һүсейнаға Байрамовла Әлаға Әһмәдов да лап мәнни кими һәр шейләрини удузмушлар.

Мүтәшәккил фәһлә топлаян идарәнин мүһәсиби Михаил Шәкәриянын үзүндән сәһәр дамырды. О гашларыны чатды, чибиндән хырда бир дәфтәрчә чыхардыб янындакылара көстәрди.

Рәссам Н. ЛИСОГОРСКИ

АТА:—Ушағын аяғы ер тутду, мән даһа кедә биләрәм.

— Бурда бүтүн гумарбазларын адларыны вә удуздуғлары пуллары гөйдә алмышам. Башдан өз адымдыр. Удмағ графасында сыфыр вар. Удуздуғумун да үстүндән сүкутла кечирәм, чүнки ядыма дүшәндә башымдан түстү чыхыр.

— Оху көрәк,— дейә 156 нөмрәли мәктәбин мүәллими, гумарханада хейли пул удузмуш Сеймон Данилкин бойланды.— Көр мәнни дә орада адым вар?

— Сән нә удузмусан ки, адын дәфтәрә дүшә. Бу сияһы 50 миндән юхары удузанлар үчүндүр. Будур, бах, Мирзоянла Арутюнов һәрәси 60 мин манат пул гоймушдур. БНЗ Орсунун мағазә мүдири Мәммәдчәфәр Әбдүлһүсейн оғлу йүзчә мин нәгд пул, үстәлик дә арвадынын боюнбағыны удузуб. Сиз һәлә керисинә гулаг асын. Тичарәт ишчиләриндән Әскәров 100 мин, Бабаян 100 мин, Мәлик Шәһнәзәров 200 мин манат...

Чәкмәчи ә'малатханасынын мүдири Пинхас Юсифов өзүнә тохтаһлыг верди.

— Мин шүкүр,— деди,— бунлара нисбәтән мәнни удуздуғларым бир шей дейил.

«Бакы» ресторанынын директор мүавини Әбдүлфуад Чавадович һәяттов пыгылдайыб күлдү.

— Бүтүн вар-йохуну гумара гойдуғун үчүч өзүнү өлдүрмәк истәйирдин, инди бир шүкүр дә эләйирсэн?..

Пинхас тәрәс-тәрәс һәяттова бахыб әлини көйдә ойнатды.

— Кет өзүнә күл, бала! Аләмә фырылдағ кәлмәклә йығдығын пуллары сәнин өзүнә фырылдағ кәлиб удублар, һәлә күлүрсән дә?..

Бакы һәрби тичарәтинин ишчиси Бағдан Арутюнов һәяттову мүдафиә эләди.

— Ай, рәһмәтлийн оғлу, биз нә биләйдик ки, онлар картларын даһына мүейән ишарәләр гоюб нишанлайырлар. Ашығларын ичәрисинә чивә төкүрләр, һарадан биләйдик ки, онлар аферист гумарбаз имишләр... Өзләрини мәсу'ул гуллуғчу, яхуд мағазә мүдири кими гәләмә верирдиләр.

Нефт Сәнаен Назирлийнини шө'бә мүдири мүһәндис Аллаһяр Бәһбудзәдә дә Бағданын сөзүнү тәсдиғләди.

— Дүз дейир, бизи удан гумарбазларын чибиндәки сәнәдләри өзүм охумушам, мәсәлән: Ягуб Әли оғлу һүсейнов әлли доғгуз яшында аиләли бир кишидир. Чибиндә кағызы вар ки, Кисловодскдакы Маркс адына артелин рәссамыдыр. Анчаг бир ишиндән шүбһәләнмишдим, бу Кисловодскда нечә ишләйирди ки, һәр күн мәннилә Бакыдакы эвиндә карт вурурду.

Паркоммуна артелинин малларыны сатан Мейеров әлини дизиңә чырпды.

— Лей вуран олуб, һеч мәнни кими түкү төкүлән олмайыб. Отуз дөрд мин манатымы удандан сонра о, фырылдагыч Сәркисов мәнә үрәк-дирәк верди. Деди бу гумардыр, удузан вахтын да олур, удан вахтын да. Ала сәнә дөрд мин манат борч верим, бир эл дә ойна, бәлкә бәхтин кәтирди. Мән ахмаг да алдым вә енә удуздум. Анчаг сәһәр көзүмү ачанда Серкейи башымын үстүндә көрдүм. Деди: ахшам алдығын борчу вер. Мән дә мәчбур олдум, Паркоммуна артелиндән мәнә сатылмағ үчүн верилән маллары Киров гойдум.

Кировабад шәһәр тичарәт шө'бәсинин мүдири Сәттар Гулиев аһ чәкиб сөһбәтә гарышды.

— Бакыя кәлиб Ягубла таныш олдуғум күнә екә бир даш дүшәйди. Мәнни бир эвә апардылар. Көрдүм ичәридә вур чатласындыр. Дедим йәгин гонағам, мәнә һөрмәт эдәрләр. Бир шей удуб чибни долу гайыдарам. Анчаг иш тәрәсинә дүшдү. Чибими тәмизләмәйинчә мөндән эл чәкмәдиләр. Бир аллаһ билир, бир дә Кировабадын тичарәт ишчиләри ки, мән о пуллары нә кәләклә чибимә салмышдым.

Кәнарда даяныб башыны чийинә гоян, һәрдән-бир аһ чәкән гумарбаз—диш һәкими Евсей Чианурашвили өзүнә вә достларына үрәк-дирәк вермәйә башлады:

— Дәдәмизин пулуну удузмамышыг ки, дәрәд чәкирик... Чамааты союб йығдығымыз, мин чүрә фырылдагла һөкүмәтдән оғурладығымыз пуллардыр. Чанымыз сағ олсун. Аталар дейиб ки: «Кәләклә кәлән, күләклә дә кедәр». Кәлини, яхамыз элә кечмәмиш дағылышаг.

Гумарбазлар бир-биринә көз эләйиб—«яхшы гуртармышыг»— дейә һәрәси бир тәрәфә яйынды...

Лакин гой онлар күман этмәсинләр ки, яхалары бунунла гуртарды. Халгы союб йығдығлары пулларла бәрабәр, онлар вичданларыны, адларыны, һөрмәтләрини вә нүфузларыны да удузмушлар.

Г. ҺҮЙБӘТОВ

АЛАЧАГЛЫ ИКЭН ВЕРЭЧӘКЛИ МИСИР

Бу эһвалат 1954-чү илдә Бәрдә районунун Мейдиханлы МТС-дә ваге олду. Язын илк күнлери, багларда алча, кавалы, шафталы ағачларынын чичәк ачан бир вахты иди. Һәр ердә баһар күлүмсәйир, баһарла бирликдә Мейдиханлы МТС-дә адамларын үзлери күлүр, көнүллери ачыларды.

9 нөмрәли тракторчулар бригадасынын башчысы Һәсән Ағаевин сифәти она көрә күлүмсәйирди ки, тракторчу Мисир Атакишиев, һүсү һачыев адына колхозун 204 гектар экин сәһәсини вахтындан габаг шумламыш, бригаданын үзүнү ағ этмишди.

Тракторчулардан Әкбәр Новрузов, һидайәт Гурбанов вә Мәммәд Оручовун да үзлери она көрә күлүмсәйирди ки, эллери чибиндә кәзмәкләринә бахмаяраг, Мисир Атакишиевин шумладыгы 204 гектар сәһәни бригадир Һәсән Ағаев онларын адына язмыш, зәһмәт чәкмәдән, тәр төкмәдән Мисрә чатасы эмәк һаггыны алыб мәннимсәмишдиләр.

Лакин тәкчә Мисир Атакишиевин үзү күлүмүр, көнлү ачылмырды. Чүнки һәвәслә шумладыгы 204 гектар экин сәһәсинин эмәк һаггыны ала билмәмишди. Бунунла иш гуртарсайды яхшы оларды. Эмәк һаггыны тәләб әдән заман бригадир Һәсән Ағаев она хулиган ады вермиш, үстәлик ишдән говдурмушду. Бәрдә районунун халг мәнһәмәси дә Мисир Атакишиевин шикәятинә гулаг асмамыш, әризәсини керги гайтармышды. Әли һәр ердән үзүлән Мисир кор-пешиман әвинә гайытмышды.

Мәсәлә енә дә бунунла гуртарсайды дәрәд яры иди. Бир күн Мейдиханлы МТС-нин мұһасиб Мәчидов Мисир Атакишиевин янына чәгырды.

— Кәл, һагг-һесабыны гуртар, әзизим, сәнин далынча да адам көндәрәк, башгасынын да?— дейә, галын иш говлуғуну ортая гойду.

Мисир тәәччүб әтди.

— Нә һагг-һесаба? һагг-һесабы Ағаевлә чәкдиниз гуртарды, кетди, ери мән әкдим, зәһмәт һаггыны да өзкәсинә вердиниз...

Мұһасиб тәрс-тәрс Мисрә бахыб деди:

— Өзүнү билмәмәзлийә вурма! Эмәк һаггыны ким алыб онунла ишим йохдур. Бензин перерасход әләмисән, пулуну вермәмисән.

— Перерасход нәдир?

Мұһасиб күлдү вә сонра нә фикирләшдисә, өзүнү чәкиб чидди бир вәзийәт алды.

— Куя ки, перерасход сөзүнү баша дүшмүр. Йохса мәннә әлә салмысан? Ики күн бундан габаг өзүн бурда һай-күй салмышдын ки, һүсү һачыев адына колхозда 204 гектар ер шумламышан, дүздүр?

— Бәли, дүздүр.

— Бу ери шумлаянда трактор бензинсиз ишләйир?

— Хейр, бензинлә ишләйир.

— Бах, адамын бойнуна белә гоярлар, ә,— дейә мұһасиб чөткәни көтүрдү.

— 1.632 литр бензин ишләтмисән. 780 манат әләйир. 612 манат 86 гәпийни вер, галаны да сәнин гара көзләринә гурбан, разысан?

Мисир һирсиндән билмәди нә десин, додаглары әсди.

— Чаным белә дә иш олар? Әкәр о ери мән шумламышам, эмәк һаггыны нийә өзкәсинә вермисиниз? Йох, мән шумламышам, бензин пулуну нийә мәнән алырсыныз?

Бу заман кәнарда дуруб сөһбәтә гулаг асан бригадир Һәсән Ағаев ирәли ерийи Мисирин дөшүндән итәләди.

— Сәнә дейирәм хулиганлыг әләмә! Борчуну вер, рәдд ол бурдан. Сәни ишдән говдуг, инди дә истәйирсән мәнһәмәйә верәк?

М. ӘЛИЗАДӘ

Икиүзлү адам

«Достум» икиүзлүнүн
Отуз алты яшы вар.
Ишдә «бишиб, устадыр,
Өзкә чүрә башы вар».
Өзүндән «кичик»ләри
Һәдәләйир, горхудур.
Онларла данышанда
Башыны мәғрур тутур.
Нә заман ки, сөз дейир

Өзүндән «бөйүк»ләрә,
Башыны әлә әйир
Аз галыр дәйсин ерә.
«Бәли»ләр, «баш үстә»ләр
Ганад ачыр дилиндә.
Һамы әйрилик көрүр
Онун бу әмәлиндә.

Давуд ОРДУБАДЛЫ

Загсада

Загс мүдирәсинә,
Гәзәблә бахды оған.
Деди:— Тәбрик әтмирсән
Нийә бизи, халачан?
Инди кәбин кәсдириб,
Әһди-пейман әтдик биз.
Хошуна кәлмәйирми
Азад, тәмиз эшгимиз?
Кәбин кәсдиранләри

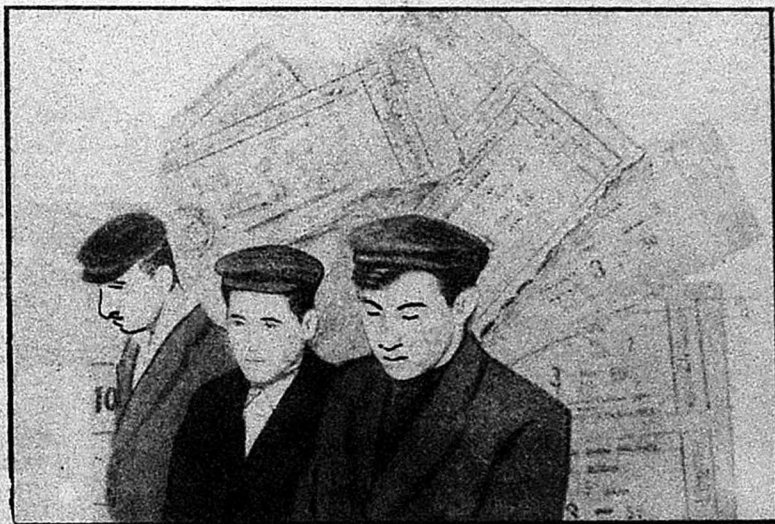
Севинчлә тәбрик әдиб,
Әлләрини сыхырсан.
Бәс нәдәндир, ай хала,
Бизә белә бахырсан?
— Сәни тәбрик әтмәкдән,
Йорулмушам артыг мән.
Сәккизинчи дәфәдир
Бу загса сән кәлирсән.

Тофиг МҮТӘЛЛИБОВ

КИРПИ ВӘ КОМСОМОЛ ПАТРУЛУ ШӘҺӘРИ КӘЗИР

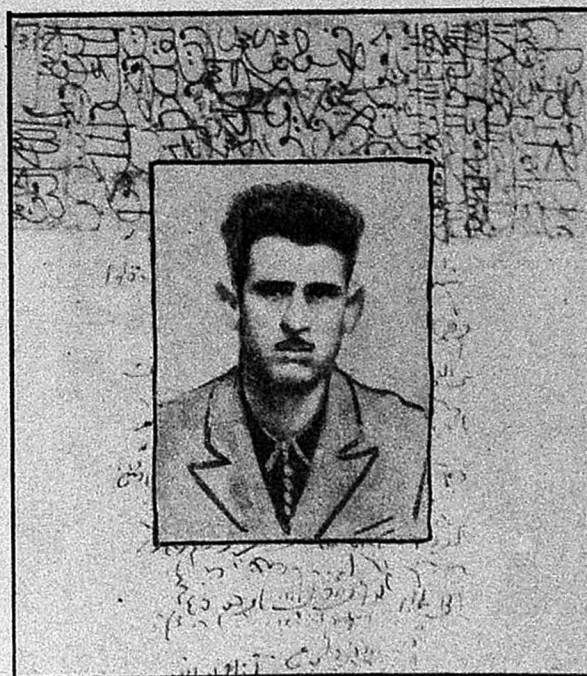
Сон заманларда Бақыда магазаларын витриналарына гоюлан вә кино-театрларын габагында асылан вәрәгәләр әһалинин нәзәрини чәлб әтмәкдәдир. «Кирпи шәһәри кәзир» вә «Комсомол патрулу» ады илә бурахылан бу вәрәгәләрдә бир пара натәмиз адамларын фото шәкилләри вурулур вә онлар һаггында карикатуралар дәрч олулур. Бундан сонра да Кирпи комсомол патрулу илә әл-әлә вериб шәһәри кәзәчәк вә әлләринә кечирдикләри «типләри» өз вәрәгәләривдә көстәрәчәкләр. Бурада һәмни типләрдән бир нечәси илә охучулары таныш әдирик.

Кино-театрларын кассаларынын габагында тез-тез белә әлана раст кәлирсиниз: «Бүтүн билетләр сатылмышдыр». Бу чүр әланы сиз көрәркән киноя кетмәкдән үмидиниз үзмәйин. Шәкилдәки оғланларда һәмишә «артыг билет» олур.

Бунлары яхшы таныйин. Сағ тәрәфдәки Бақы кәнд тәсәррүфаты техникумунун 2-чи курс тәләбәси Бәһрам Әлиевдир. Ортадакы Юсиф Әлиев нә охуюр, нә ишләйир. Әлә пешәси билет сатмагдыр. О бириси исә Азәрбайчан ССР Әлмләр Академиясынын яшайыш бинасынын иншаатында ишләйән Фирудин Нуриевдир.

Белә алверчиләр бүтүн кино-театрларын габагында вар. Онлары танымаг исә милис мұвәккилләринин борчудур.

Бу адам Надир Аға оғлу Гафаровдур. Толстой күчәси, 3-чү далан 9 нөмрәли әвдә яшайыр. Күндүзләр ики нөмрәли аягабы фабрикиндә ишләйир. Ахшамлар исә өзүнү чәмаатын кур еринә вериб адамларын чибинә кирир. Өз деди йинә көрә ону молла Мүзәффәр алдатмышдыр. Молла, шәклин әграфындакы дуалары языб Надира верәндә дейиб ки, «Кет, сәнә завал йохдур...».

Языг Надир һардан биләймиш ки, дуаларын комсомол патрулуна тәсири олмурмуш.

КИРПИНИН ЛӘТИФӘЛӘРИ

МӘНЗИЛИНИ ТӘМИР ЭТДИРМӘК ИСТӘМИР

Бир күн управдом Кирпинин янына кәлди вә көзайдылыгы вериб деди:

— Архайын ол, бу яхынларда мәнзилени тәмир эдәчәйик.

Кирпи чавабында үз-көзүнү туршудуб деди:

— Сән кәсдиймиз дуз-чөрәк, мәнә бу пислийи эләмә!

— Әши, бу нә сөздүр сән данышырсан, мәнә разылыг этмәк эвезинә, ачыгын нийә тутур.— дейә, управдом тәәччүбләнди.

Кирпи чарәсиз гәлыб дәрдини ачды вә:

— Ай башына дөнүм,— деди,— ахы мән нийә севиним ки, инди яхшы-яман бирсаягла доланырам. Амма чох яхшы билирәм ки, сәнин тәмирин бир нечә ил чәкчәк, биз дә авара галачагыг, икинчиси, сән мәнним мәнзилени тәмир этдириб гуртаран күнүн сабагы мән дә хәрчә дүшүб сәнин тәмир этдирдийин ерләри тәздән тәмир этдирмәли олачагам.

ҖАНСЫНА ИҖНАНАГ?

(«Молла Нәсрәддин»ин пендир әһвалаты илә гарышдырмайын!)

Кирпинин бир танышы онунла сөһбәт эләйәндә деди:

— Рәссамлыг һәм чох нәчиб сәнәтдир, һәм дә кәлирли. Мән дә рәссам олмаг истәйирәм.

Кирпи чаваб верди:

— Ай рәссам олмаг истәйән дост, ахы рәссам олмаг үчүн талант лазымдыр, габиллийәт лазымдыр. Сәндә исә нә талайт вар, нә дә габиллийәт. Сәндән рәссам олмаз.

Кирпинин танышы чавабында:

— һеч мән өзүм дә рәссам олмаг истәми-рәм,— деди.

Кирпи жүләрәк:

— Бәс инди мән сәнин эввәл дедийинә инаным, йохса сонра дедийинә?..

Кирпинин танышы чаваб верди:

— Рәссамлыгы бачарсайдым эввәл дедийимә, инди ки, бачармырам, сонра дедийимә.

НИЙӘ ӘСӘРИ ЧЫХМЫР?

Кирпи достундан сорушду:

— Сән дейирсән ки, язычысан, бәс нә үчүн индийәдәк бир әсәрин дә чыхмамышдыр?

Досту:

— Вәллаһ, башым о гәдәр гарышыгдыр ки, һеч әлимә гәләм алмаға да вахтым йохдур,— деди.

Кирпи:

— Адын язычы, амма һеч әлинә гәләм алмаға да вахтын йохдур, онда бәс сәнин башын нәйә гарышыгдыр?— дейә килейләнди.

— Башым она гарышыгдыр ки, һей фикирләширәм, ахы нийә мәнним әсәрим чыхмыр?

С. МӘЛИКОВ

Рәссам Ә. ЗЕЙНАЛОВ

— Бу да бизим плакатымыз, гой демәсинләр ки, мал-гарая фикир вермирик.

Танам

Яғлы ердә мүдир иди
Яман әһли-һалды папам.
Чәкди бизим назымызы,
Биз ойнадыг, чалды папам.

Деди:— Нә гәдәр ки, сағам,
Арханызда мән бир дағам,
Нә десәниз алачағам,
Доғрудан да алды папам.

Анам дәнк әдиб башыны
Алдырды бир «ЗИМ» машины.
Чохалтдыгча даш-башыны,
Хәяллара далды папам.

Әви дөндәрди амбара
«Гайгы чәкди» ушағлара,
Он мин пулла яйлағлара
Бизи йола салды папам.

Чох арзусу варды һәлә,
Накам кетди, дүшдү әлә,
Мәһкум олду он беш илә,
Яман күнә галды папам.

Рүфәт ӘҖМӘДЗАДӘ

АХЫ СӘНӘ НӘ ОЛДУ?

Һамы тәәччүб әдирди.

— Ахы сәнә нә олду, бала, бирдән-бирә язын белә корланды? Сән ки, язы ишиндән һәмишә яхшы гиймәтләр алардын?!— дейә мүнәллим, утандыгындан тәр басыб, башыны ашагы салан шакирдиндән сорушду

Доғрудан да гәрибә иди. Һәр дәфә эвә верилән язы ишләрини әлә кейфийәтлә еринә етирән шакирд бүкүн көзләнилмәдән пис гиймәт алмышды. Өзү дә әлә савадсыз язымышды ки! Әлә бил бу сөзләри, бу чүмләләри сәккинчи синиф шакирди йох, савадсыз бир адам язымышды.

— һеч олмаса эвдә атандан сорушуб өйрәнәйдин, о ки, филоложки әлмәри намизәдидир. Диссертасиясы да әлә бу мөвзудадыр...— дейә мүнәллим әләвә этди. Шакирд бу ердә таб кәтирә билмәди:

— Мүнәллим, дүзүнү дейим, бу бибабырчылыг әлә атамдан олду. Дүнән театра кетмишдим, кеч кәлдим, фикирләшмәйә вахтым олмады. Бу язылары әлә кечә онун диссертасиясындан көчүрмүшәм...

С. ДАДАШОҖЛУ

Аталар дейрлэр ки, сөз вахтына чэкэр. Элэ кечен ил бу вахты, бизим мэфэллэдэки Әһмэд эвлэнди. Әһмэдин атасы Гәнбэр кишини бизим тәрэфләрдә танымаян аз тапылар. Бөйүк бир идарәнин амбар мүдиридир. Эви дө дүз амбарын янындадыр. Гапыбир гоншудурлар. Чох рича эдирәм ки, бу сизин ағлыныза пис-пис фикирләр кәтирмәсин, Гәнбэр кишини һәлә бу вахта кими элиэйриликдә тутан олмайыб, дүздүр бир аз гонумбазлыгы вар, мәсәлән, оғлу мұавинидир, арвады тәдарүкчү ады илэ мөвачиб алыр. Анчаг бунларын ишә һеч бир тәсирри йохдур. Амбар дүббәдүз аптекин тәрәзини кими ишләйир. Сөһбәт бунда дейил, сөһбәт Әһмэдин тоюндадыр. Бир той олду ки, кәл көрәсэн. Зурна чалан ким, шабаш йыған ким, тар дәстәси кәтирән ким, мүхтәсәр Әһмэд көзәл гыз алдыгына о гәдәр севинмишди ки, гырк күн, гырк кечә той чалдырсады енә үрәйн союмазды.

Әһмэдин өз савады еддинликдән юхары дейилдисә дә, гыз али мәктәбдә охуюр, ады Чейрандыр. һәгигәтән адына лайиг гыздыр. Ерийәндә мин чан алыр, данышанда элә бил бүлбүл охуюр, күләндә санки әтрафа күл сәпәләнир. Гәрәз тойда отуранлара элә кәлирди ки, Чейран нағыл китабларынын сәһифәләриндән чыхыб бирбаш бу тоя кәлиб.

Әһмэд ерә-көйә сығмырды. «Орада отурма, бурада отур, орада даянма, бурада даян, чийнинә шал кәтирини, икитәрәфли күләкдән гызә союг дәйәр» (һалбуки бүтүн пәнчәрәләр вә гапылар бағлы иди), бир аз кәнарда отурун гызә истидир. «Чейран, гадасы, бирчә тикә чөрәк е! Чейран, сән Әһмэдин чаны, ярымча стәкан чай ич вә и. а. вә и. а.»

Әһмэд языг бу чүр сөзләр дейә-дейә севкилиснини башына фырфыра кими фырланырды. Өзү дә элә кәркин дөйүшән вәзийәттә иди ки, куя бу саат онун Чейранына һараданса һүчүм көзләнилир вә о да бу йолда өзүнү өлүмә вермәйә һазырдыр. Ханәндә бүтүн кечәни Чейран һаггында маһны охуюрду. һәтта мөшһүр «Кәклик» маһнысыны да дәйишиб бу чүр охуду:

Сүрмә гашда нә кәзәр,
Чейран дашда нә кәзәр,
Белә яры оланын,
Ағлы башда нә кәзәр.

Чейран Әһмәдлә янашы столун башында отурмушду. Ипәк кими юмшаг, бурма-бурма сачлары чийинләринә төкүлүр, ону даһа да көзәлләшдирди. Чөлдә декабр күләйи вий-вий вийылдайырса да, әв исти иди. Чейран бә'зән өзүнү ағ калагайысы илэ елләмәк истәйирди. Әһмэд чәлд атылыб ону елпикләйир вә гызын элини дә тәрпәтмәсинә разы олмурду. Ким исә гонаглардан бири дуз истәди, Чейран габағындакы дузгабыны она узатмаг истәди, Әһмэд һирсиндән гыпгырмызы гызарды. Дузгабыны өзү апарыб гонағын габағына гойду вә Чейранын гулағына пычылдады:

— Сән ийә ағыр дузгабыны галдырарсан? Гой өзү көтүрсүн.—Мүхтәсәр, той гиямәт той иди. һамы севинирди, һамы ура дейиб гышгырды. Чаванлар өз араларында пычылдашырдылар: «Әһмэд чох көзәл бир чейран овләйиб, маһир овчу ймиш!».

* * *

Ики күн бундан габаг онларын өвләрини габағындан кечирдим. Көрдүм Гәнбэр киши гапыларынын янында даяныб трубка чәкир. Трубка чәкәнләрдә дә бир хасийәт вар ки, һеч вахт чибләриндә спичка олмаз, одур ки, мән она спичка вермәк үчүн бир аз әйләнмәли олдум.

Эвин габағында бөйүк бир йүк машины дурмушду. Әһмэд машинын үстүндә даянышды, мәнә бахыб күлүмсүндү. Онун көзәл костюму, кәпәнәкли галстуку вә газан гапағына охшаян бир дә дама-дама шапкасы вар иди. Биз бир аз мәнәсыз ерә бир-биримизә бахыб күлүмсүндүк. Сонра Әһмэд бу мөшгәләдән дарыхыб өзүнү әвә сары чевириб чығарды:

— Ай ушаг, нә олду, кечикирик!.

Күчә гапысы ачылды, бир гадын чийиндә бөйүк бир кисә ағыр аддымларла кәлиб, машинын янында даянды. Әһмэд бир аз әйилди ки, кисәни галдырсын. Көрдү әли чатмыр, бәркән чығарды:

— Бир аз чийини галдырсан, олмаз?

Чейран

Гадын бармағлары үстүнә галхыб кисәни бир-тәһәр машинын ичинә гойду. Кери дөнәндә мән ону таныдым. О, Чейран иди. Онун әйиндә көһнә палтар вар иди. Сачлары үз-көзүнә төкүлмүшду. Мән тәәччүблә сорушдум:

— Бу тәәкәлин дейил?

Гәнбэр киши фәхр илэ күлүмсүнүб деди:

— Өзүдүр ки, вар. Амбарымда йүкдашыян вәзифәсинә тә'йин әләмизәм. Од парчасыдыр, ики күн габаг хәстәханадан кәлиб.

— Нечә мәкәр? Хәстә иди?

— Йох... Нәвәм олүб... Оғландыр...

Бу сөһбәтин әснасында Чейран енә бөйүк бир кисә кәтириб машинын ичинә гойду. Кери дөнүб чох ағыр вә долу бир кисә илэ гайытды. Кисәни ағырлығы алтында онун бели ики-

гат олмушду. Яры йолда Чейран ағырлығы давам кәтирмәди. Кисә дийрләниб ерә дүшду, һа истәди чийинә галдырсын, күчү чатмады. Биз үч киши даяныб бу һадисәйә тамаша эдирдик. Чейран ган-тәр ичиндә ағыр нәфәс алыр вә чалышырды ки, кисәни гучағына көтүрсүн, бачармырды. Ахыры ер илэ сүрүмәйә мәчбур олду. Бу заман Гәнбэр киши гашларыны чатыб бәркән гышгырды:

— Ай бала, нә әләйирсән, кисә йиртылар!

Чейран машинын янында күчлә кисәни галдырды. Әһмэд «костюму булашмасын» дейә бир аз кәнарда даяныб бармағынын учу илэ көмәк әләди. Гәнбэр киши мәнә сары дөнүб дәрри бир мәнә илэ деди:

— Кисәни ичиндәки юндур, юн ағыр олан шейдир.

Бу заман ичәридән бир гадын сәси әшидилди.

— Ай кәлини, боюна гурбан олум, кәл ушаг ағлайыр.

Әһмэд Чейрандан әввәл чаваб верди:

— Ай ана, элиндә иши вар, чайдан-зәддан вер, сәсини кәссин.

Гәнбэр киши күлүмсүнәрәк мәним гулағыма пычылдады.

— Арвадым кәлинини яман чох истәйир. Әһ ачы сөзү «боюна гурбан олум»дур.

Нәһайәт машини долду, Әһмэд тайларын үстүнә гәзет салыб сәлигә илэ әйләшди. Гәнбэр киши мәнимлә көрүшүб шоферини янында отурду.

Чейран лап явашдан деди:

— Бәс әвдә пул гоймурсуңуз?

Бу сөзү Гәнбэр кишини гулағы алды. Башыны кабинәдән чыхарыб деди:

— Үч-дөрд күн дә биртәһәр доланын. Тоюнузуи борчуну һәлә вериб гуртармамышам.

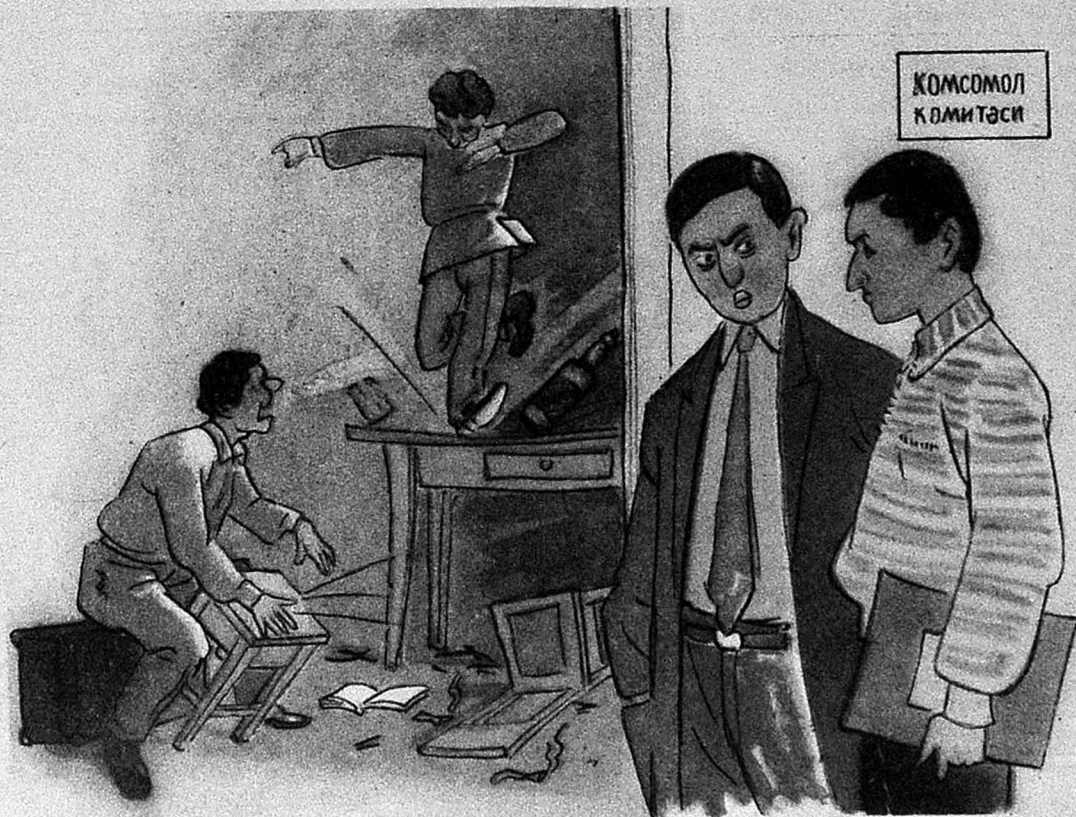
Машини йола дүшду. Чейран чох пешиман, гәмкин вә үмидсиз көзләрлә машинын архасынча бахыб әвә дөндү. Мән дә бу һадисәдән көврәләндим. Истәдим папирос ядырам, көрдүм спичкам Гәнбэр кишидә галыб.

Йол кетдикчә хейли дүшүндүм. Ханәндәнин сөзләри ядыма дүшду. «Чейран дашда нә кәзәр».

Көрәсэн языг Чейраны ким үркүдүб бу дашлығы салыб?!

С. КӘРИМОҒЛУ

Рәссам С. ШӘРИФЗАДӘ

— Бу биабырчылыг үчүн Әһмәди интизама чағырмалыйыг, чүнки о, комсомолчудур, Мәммәдин исә бизә дәхли йохдур, о, комсомолчу дейил.

— Сән нә үчүн бу ени мағазая мүдир олмаға разылыг вермәдин?
— Нәйимә лазым, дал гапысы йохдүр.

СӘХАВӘТЛИ ДОСТЛАР

Тавус район коммунал-тәсәррүфаты шө'бәсинин мүдирин Әһмәд Әһмәдов район Советинин сессиясында эдәчәйи мә'рузәнин вәрәгләрини гырмызы гәләмлә нөмрәләйиб аяға галхды. Биринчи вәрәги көтүрүб өзүнә трибунадан данышан адам көркәми верди вә яздыгларыны учадан охумаға башлады.

— Гамахозун мүдүрү йолдаш Әһмәдовун райсаветин сексиясында олачаг тәһрилди даглады. Йолдашлар! Гамахозда бә'зи-бә'зи йолдашлар ишә яһпөртү бахыр вә тормоз верирләр. Ағызларыны гамахозун гырмызы дарвазасы бойда ачыб бир-бир бағырылар ки, гамахозда гоһум-баздыг вар. Гамахоз языг нечә ишләсин ки, мән өзүм азсавадлы олан сурәтдә нечә-нечә важни бинәләр тикмәк үчүн гәрәл приекти һазырлайыб вермишәм исполкома ки буюр тәсдыг элә! О да тәсдыг эләмәк эвәзинә лағв әдиб. һансы ки...

Гапынын чырылтысы ону ишдән айырды. Башыны галдыран Әһмәдов ичәрийә бир баш узандыгыны көрдү.

— Ә, де көрүм кими истәйирсән?

— Саламәлейкүм Әһмәд гаға!

— Ә, гаға өзүнсән. Мән йолдаш Әһмәдовам. Сөзүнү де, даглатым ярымчыг галыб.

— Мән Әшрәф Байрамовам, өзүм дә горсоветин сәдри Мәммәд Абдиевин адамыям. Мәни таныырсан ки. Бөйүкгышлаг селпосунда бухгалтер ишләйәндә 48 мин манат әйәр-әксийим олмушду. Тутулушдум, тәзә бурахылмышам.

Әһмәд Әһмәдов Әшрәфә отурмаг үчүн ер көстәрди. Телефону көтүрүб Абдиевә зәнк эләди. Сөһбәт Әһмәдин өзү демишкән чох «конкретни» олду вә бир-бирләринин «минениләрини» анладылар.

...Әшрәфи гуллауға дүзәлтмәк мәсәләси барәдә сөһбәтин мабәди Әһмәдовун эвиндә олду... Гонаглыға габагчадан һазырлыг көрүлүб дост-ашна хәбәр верилдийинә көрә мәчлис чох тәнтәнәли кечирди. Зоғал арагыны ичәнләр әркәк әтинин кабабыны ейиб күлүб, данышыр, сағлыг сөйләйирдиләр. Тост демәк үчүн Тавусда ара шаири кими танынан һәсәнә сөз вериләндә о, бадәсини галдырыб деди:

— Әзизләрим, Гәдрили кәндиндә совет сәдрлийиндән үзүгара гайыданда өз-өзүмә дедим: «Гәм эләмә, һәсән, гәдрилиләр сәнин гәдрини билмәдиләр. Амма дуняда гәдир билән оғланлар да вар. Сәнин үз-көзүндән совет сәдрлийи яғыр. Сән кәл, башга кәндә енидән бу вәзифәйә кет». Дедим дә, эләдим дә. Амма аллаһдан кизлин дейил, сиздән нә кизлин. Орада да мәним гәдрими билмәдиләр. Мән дә совет сәдрлийини атдым, коммунал-мәнзил трести мүдирлийини тутдум. Достларын сәхавәтиндән ишләрим инди пис кетмир. Дейирәм, буну ичәк гәдир билән оғланларын сағлыгына!

Бадәләр чинкилдәйиб һәсәнин шүчаәтинә «афәрин» деди. Анчаг кабаб тикәси Чаһан Мәммәдовун богазындан ашмады. О да бу мәчлисдә өзүнү өймәк, синәсинә дөймәк фикриндә иди.

— Бир вахт вар иди ки, мән дә Өйсүзлү кәндиндә колхоз сәдри идим. Орадан эвләр идарәси мүдирлийинә, ордан да ерли сәнае артели сәдрлийинә кечдим. Бу кечә-кечдә әлимә дә, чибимә дә чох шейләр кечди. Сизин кими көзү, көнлү ачыг таныш-билишләрә артелин емәкханаларында ер дүзәлтдим. Даһа өзүнүз билирсиниз ки, емәкхана яраныб емәк үчүн. Биз дә хымыр-хымыр едик. Сәсимиз юхарыларә чатанда мәни артел сәдрлийиндән тә'чили сурәтдә кәнар әдиб... Яг идарәсинә мүдир гойдулар. һа... һа... һа... инди дә яг идарәсиндә яғланырыг.

— Бу районда ән тарихи ишләр мәним башыма кәлиб,— дейә тарих мүәллими Имран Исмайылов дилләнди,— кәнд мәктәбиндә директор оландә 12 мин манат дөвләт пулуну өтүрдүм ичәри. Сонра өзүмү вердим башга мәктәбләрә. Район еддилик мәктәбиндә мүәллимләрә кәләк кәлиб өзкәйә вермәк үчүн рүшвәт топлаянда айыг дүшдүләр. Лакин тарих көстәрир ки, дирибаш адамларә һеч вахт завал йохдүр. Мән бурада да яғышдан гуру чыхдым. һәлә үстәлик гуллауғуму артырдылар, инди райкомда тәлиматчыям.

Тарих мүәллиминин данышдыгы Әли Абдуллаеви үрәкләндирди.

— Фәһлә-кәнчләр мәктәбинин директорлуғундан говулан кими шәһәр орта мәктәбиндә дәрәс һиссә мүдирин олдум. Анчаг сағ олсун дост-ашна, бурдан да мәни ирәли чәкиб район халг маариф шө'бәсинә мүдир тә'йин эләдиләр, иши элә гурдулар ки, дәрәс һиссә мүдирин оларкән мәктәбли гызларә саташмағым, валидейнләрин әлбир олуб мәни дөймәси һеч кәсин ядына дүшмәди. Она көрә дә ичәк яман күндә адамын әлиндән тутанларын сағлыгына.

Енә бадәләр чинкилдәди... Мәчлисин сакитлийини көрән Әһмәдов сөз истәди вә гонаглары баша салды ки, горсоветин адамы Әшрәфә гуллауғ тапмаг лазымдыр, һәрә бир тәклиф ирәли сүрдү, ахырда мәчлис белә гәрар чыхарды ки, эвләр идарәсинин мүһәсиби Нәзирә һүсейнова өз әризәсинә әсасән вәзифәсиндән азад олунуб еринә Әшрәф тә'йин олунсун.

...Гонаглыгын сабаһы күнү Нәзирә ишә кәләндә ону Әһмәдовун кабинетинә чағырдылар. О дөрд ай ярым бундан габаг язмыш олдуғу әризәсини Абдиевин әлиндә көрүб тәәччүбләнди. Абдиев һирслә Әһмәдовун үстүнә гышгырыб дейирди:

— Сәнә мин дәфә тапшырмышам ки, бүрократлыгдан әл чәк! Сән нә ихтиярла бу гадынын әризәсинә узун мүддәт чаваб вермәмисән?

Әһмәдов көзүнү дөйәндә Нәзирә өзү бу суала чаваб вермәли олду:

— О, әризәни августун 17-дә мәнә күчлә яздырылар. Мән исә ишдән чыхмаг истәмирәм. Бу барәдә коммунал-тәсәррүфаты назири Абдуллаев йолдаш да билир вә зәнк эләйиб сизә тапшырыб ки, мән өз еримдә ишләйим.

— Хейр, элә шей олмаз,— дейә Абдиев бир аз да һирсләнди. — Зәһмәткешләрин әризәләринә гайгы илә янашмаг лазымдыр. Йолдаш Әһмәдов, бу мәсәләни тә'чили сурәтдә һәлл этмәлисән. Сонра ора-бура сөз чатар ки, Тавусда зәһмәткеш гадыналарын әризәләрини сүрүндүрмәйә салырлар.

Арадан беш дәгигә кечмәмиш 83 нөмрәли әмр язылды. Эвләр идарәсинин мүһәсиби Нәзирә һүсейнова ишдән азад олунуб еринә Әшрәф Байрамов тә'йин әдилди... Әһмәдов чибиндә көй әскийә бүкдүйү мөһрү чыхарды, баш бармагыны яшлайыб мөһрә сүртдү, сонра һовхуруб әлиндә тутдуғу әмрә япышдырды вә үзүнү Нәзирәйә чевириб: «Хош кәлдин—деди. — Зәһмәткешләрин әризәләринә чаваб вермәк борчумуздур».

Сабаһы күн енә гонаглыг олду. Бу дәфә Әшрәфи хәрчә салмышдылар... Дар күндә бир-биринә әл тутан, габилийәтиндән, савадындан, кечмишдәки әйри ишләриндән асылы олмаяраг мүхтәлиф идарәләрдә өзләринә юва салан дост-ашна енә дә хейли ейиб-ичдиләр вә бир чох сағлыгларә бадә галдырдылар. Ахырда шаир һәсән сөз истәди, аһа галхыб богазыны арытлады вә деди:

— Бу бадәләрәи дә ичәк дост гәдри биләнләрин, бизим әмәлләринизи көрүб, өзләрини көрмәмәзлийә вуранларын сағлыгына...

Ю. ӘМИРХАНОВ, М. МУСАЕВ, МИРЗӘЕВ, Һ. ӘЛИЕВ

Кирпи гардаш!

НӨРМƏТЛИ КИРПИ!

Педагожи сәһәдә бир чох ихтиралар эшитмишик, амма бизим Мәрзәә району Чейранкечмәз ибтидаи мактабинин директору Бәдәловун ихтирасына чатан ихтира көрмәмишик. Дәрс заманы биринчи синфин ана дили мүүллими Ф. Чәбрайылова сорушур:

— Ушаглар, ким мәнә дейә биләр „ата“ сөзүндә нечә сәс вар?

Шакирдләр чаваб верирләр:

— Бабушка спит.

Мүүллимә тәәччүблә сорушур:

— Нечә йәни „Бабушка спит?“ Мән сорушурам ки...

— Мүүллимә, биз 3-чү синфин ушагларыйыг. Бу саат Исмайылова бизә рус

дили дәрси кечир. Бу, онун суалынын чавабыдыр.

...Ишин тәрс дүшән вахты да олур. Исмайылова рус дилиндән суал верәркан, 1-чи синиф ушаглары она белә чаваб верирләр:

— А-т-а-ата... А-н-а-ана...

Исмайылова исә, бу чаваблара тәәччүбләнмир. Чүнки о, яхшы билир ки, мактаб директору Бәдәлов педагожи сәһәдә енилик ярадыб, бир отагда ики мүүллимин башга-башга фәнләрден дәрс кечмәсини ихтира этмишдир.

Нөрмәтли Кирпи! Бу ени ихтира үчүн сиз билән Бәдәлову нә илә мүкафатландырмаг олар?

И. НӘСӘНОВ

КИРПИ ГАРДАШ!

Мән Артйом районунун Зирә кәндиндә яшайыб колхозда ишләйирәм. Өзүм дә авам бир арвадам. Она көрә дә сиздән бирчә суалыма дүрүст чаваб вермәнизи хаһиш эдирәм. Дейин көрәк Әбдулрәзаг оғлу Мәммәдин сөзү кәнд үчүн ганундур, я колхозумузун идарә һей'әтинин гәрары? Һә? Йәгин ки, сиз „колхозун идарә һей'әтинин гәрары ганундур“ дейәчәксиниз. Әкәр беләдирсә, бәс нә үчүн гәрара әсәгән мәнә верилән сәһәдә эв тикдирмәйә һазырлашаркән Әбдулрәзаг оғлу Мәммәд мәним чәкдийим һасарлары учуртду ки, „бу ер мәним дәдә-бабамын хырман еридир, һалаллыг вермәсән, сәни буралара бурахмарам“.

Бу барәдә колхоз сәдри Рамазанова, кәнд Совети сәдри Мәммәдова шикайәт эдәндә онлар мәнә дедиләр:

— Мәммәди чагырыб данламышыг, даһа сәнлә иши олмаз. Чәк һасарыны, тик отагыны.

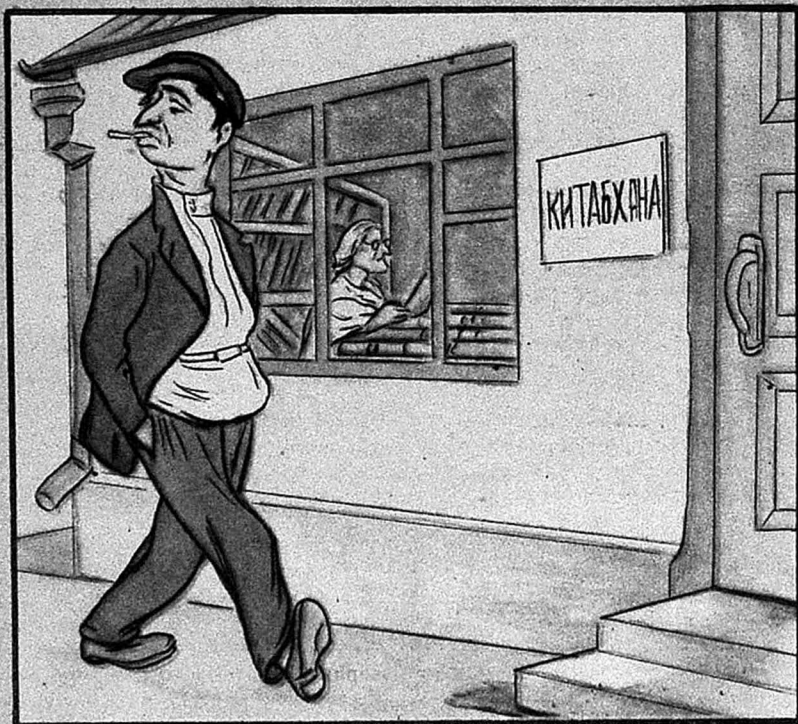
Мән дә онларын сөзүнә гулаг асыб тәзәдән хәрч төкүб һасар чәкдим. Эви тикмәйә һазырлашанда Мәммәдин оғлу Мирзә Әһмәд бир күлүнк гапыб тикдикләрим ерлә ексан эләди.

Кирпи гардаш! Инди дәрди кимә дейирәмсә гулаг ардына вурур. Ағсагаллардан бәзиләри дейирләр ки: „Мәммәд эввәл бизим кәндә колхоз сәдри иди. Долашыг ишләринә көрә чыхартдылар. Элә о вахтдан хасийәтинә бәләдик, чох тәрс адамдыр. Дедийи сөз ганундур. Дейир эв тикмә, тикмә“.

Инди мән дә галмышам мәттәл, билмирәм эви тиким, я тикмәйим?..

ӘДИЛӘ ӘЛИЕВА ЯПДЫМ ГЫЗЫ.

Рәссам Ю. АҒАЕВ

Нечә илдир китабхана һеч дәймәзди...

..инди исә һөвәслә кәлир.

Редактор — Әвәз Садыг

Редаксия һей'әти: М. Абдуллаев, И. Ахундов, С. Гәдирзадә, К. Казымзадә, С. Мәликов, Г. Мәммәдли, И. Нәчәфеулу, М. Раһим, С. Раһман, С. Рүстәм.

„Коммунист“ гәзәтинин машири. Редаксиянын адреси: Бақы, Коммунист күчәси, 11/13. 4-чү гапы, 2-чи мөртәбә. Тел. 2-67-17. Абуно гиймәти: айлығы 3 манат.

M.F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

ФГ 07102. Сифариш № 11. Тиражы 40.000. Кағыз форматы 70x105¼. Чапа имзаланмыш 7/1-56.

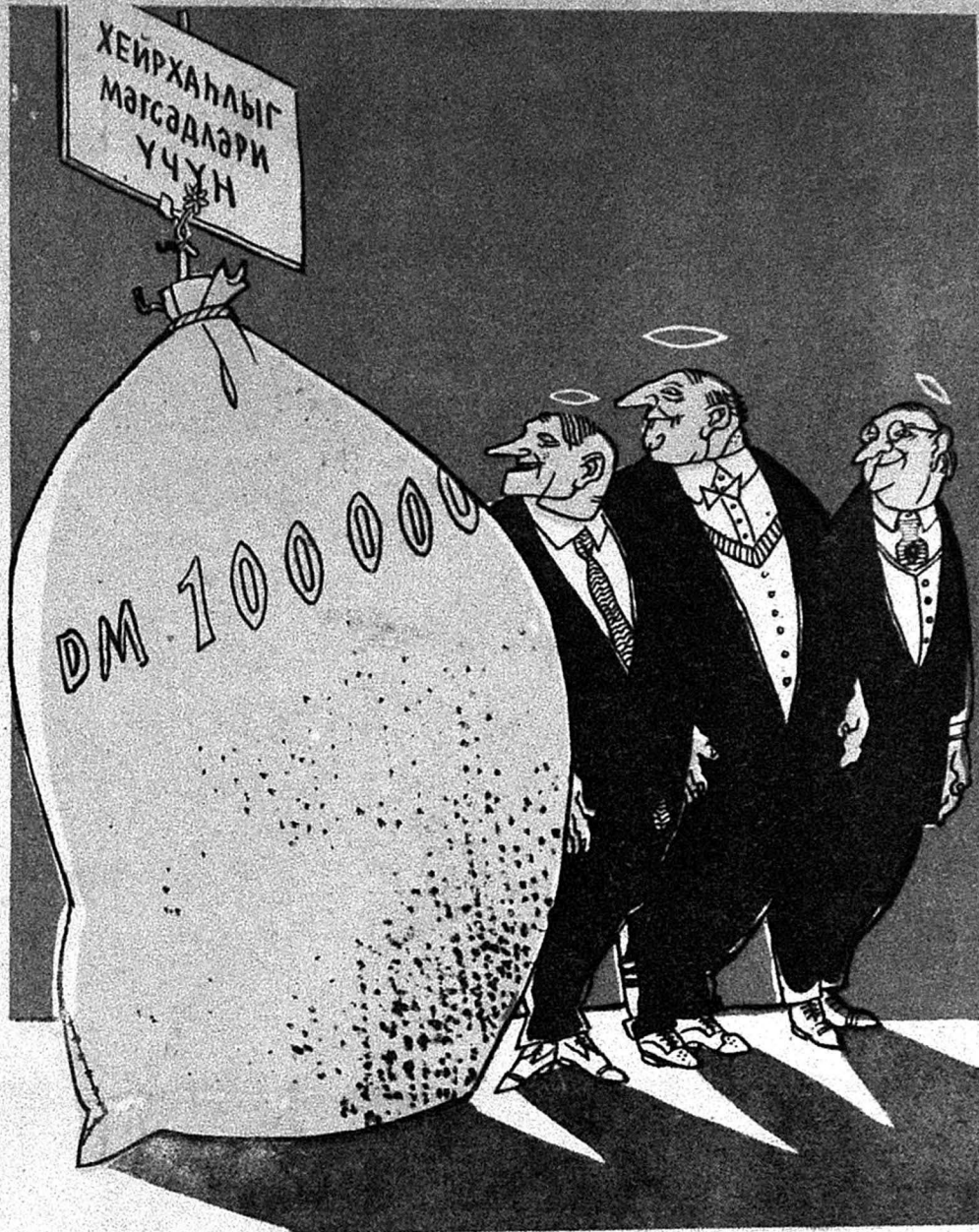
Азәрбајҹан ССР Мәдәнијәт Назирлијинин 26 комиссар адына мөтбәәси. Бақы, Әли Байрамов күчәси, № 3.

1923

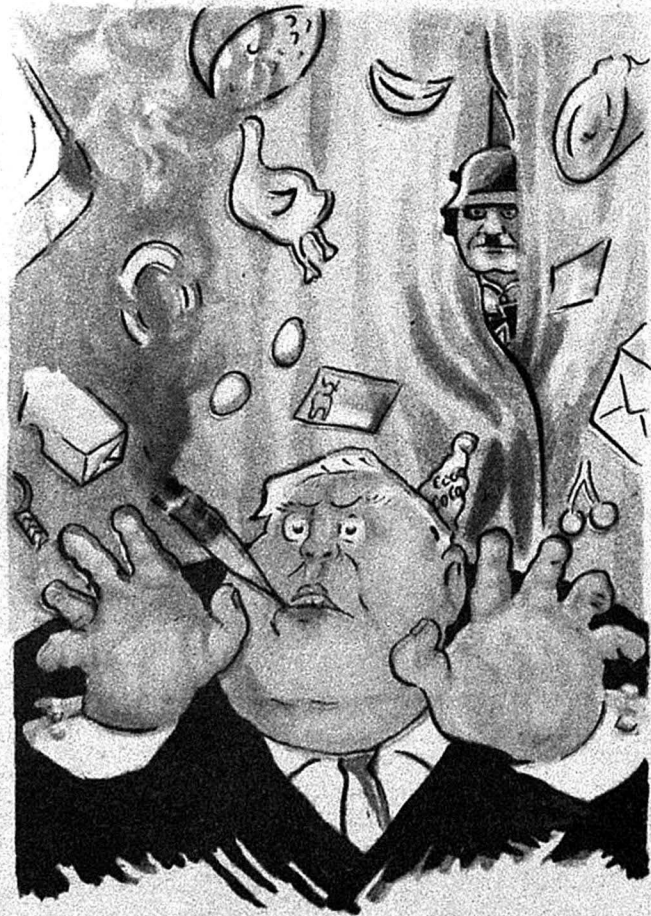

EULENSPIEGEL

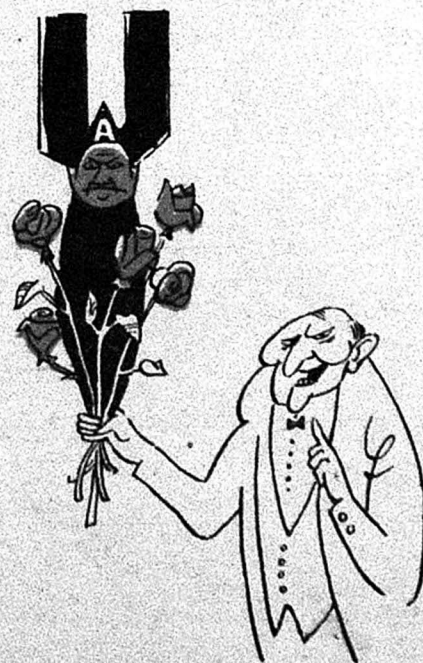
Шәкилләр алман сатирик журналы „Уленшпигел“дән көтүрүлмүшдүр.

—Бүтүн варлыгымызла бу пул кисәсинә хид-мәтә һазырыг.

КОНФЕРАНСЕ:—Сиз пәрдәнин үзүнә бахын, далындакы илә ишиниз олмасын.

АТОМ МУҢАРИБӘСИ ТӘРӘФДАРЫ: —Жөрүрсүнүз, биз дә сулһу күл-чичәнлә гаршылайырыг.